

Handleiding

Complicatieregistratie

Het Kennisinstituut is onderdeel van

Auteurs:

Drs. E. Vis (Admiraal de Ruijter Ziekenhuis Goes)

Drs. R.G.P. Gijtenbeek (Medisch Centrum Leeuwarden)

Dr. Ir. J.H. Kappen (Franciscus Gasthuis Rotterdam)

Drs. N. Verheijen (Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten)

Dr. G. Hoeke (Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten)

Inhoud

Doel van deze handleiding	3
Achtergrond	4
Welke complicaties registreren we?	6
Complicatiebespreking en PDCA-cyclus	7
Complicatiebespreking	7
Wat is een PDCA-cyclus?	7
Toelichting complicatiebespreking – PDCA-cyclus	7
Praktisch registreren van complicaties in HiX	9
Waar registreer ik in HiX?	9
Hoe registreer ik in HiX?	9
Complicatiebespreking in HiX	10
Welke overzichten zijn er voor de complicatiebespreking?	10
Hoe registreer ik de complicatiebespreking en actiepunten?	10
Praktisch registreren van complicaties in Epic	13
Waar registreer ik in Epic?	13
Hoe registreer ik in Epic?	13
Complicatiebespreking in Epic	15
Welke overzichten zijn er voor complicatiebespreking?	15
Hoe registreer ik de complicatiebespreking en actiepunten?	15
Helpdesk	17
Bijlage: complicatiebespreking – PDCA-cyclus	18

Doel van deze handleiding

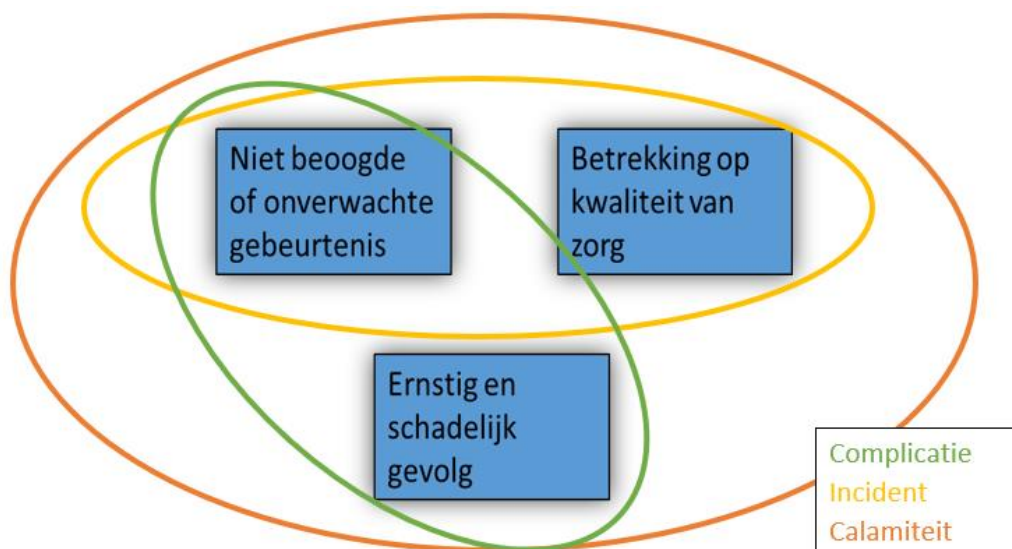
Sinds 2019 bestaat de complicatiecommissie NVALT, die tot stand is gekomen om de manier van complicatieregistratie te onderzoeken en te verbeteren. Want ook al zijn complicaties in principe een berekend risico van een behandeling, onderzoek naar complicaties kan wel degelijk leiden tot verbetering van ons handelen. Registeren is belangrijk, voor evaluatie, patroonherkenning en eventueel ook een benchmark met andere vakgroepen.

Een complicatieregistratie bijhouden wordt vaak ervaren als veel werk en bijhouden wordt daarom soms uitgesteld en helaas afgesteld. Daarom is er nu een eenvoudige werkwijze ontwikkeld die de registratie makkelijk maakt en ondersteunend is aan een Plan Do Check Act (PDCA)-cyclus. Deze handleiding is gemaakt om de vernieuwde registratie van complicaties binnen de Longgeneeskunde aan u uit te leggen. Dat doen we aan de hand van een stukje achtergrond waarin u kunt lezen waarom en hoe we zijn gekomen tot een nieuwe vorm van registreren. En een praktisch deel waarin uitgelegd wordt hoe te registreren, en hoe een complicatie bespreking te borgen.

Achtergrond

Complicatie

Een complicatie valt onder de groep 'onverwachte gebeurtenissen', net als een incident en een calamiteit. In de dagelijkse praktijk worden deze begrippen vaak door elkaar gebruikt. Toch is er binnen definities die de IGJ hanteert een duidelijk verschil. Er zijn 3 elementen: de onverwachte gebeurtenis, de kwaliteit van zorg en de ernst voor de patiënt. Een complicatie is een ongewenste gebeurtenis/uitkomst waarbij de kwaliteit van zorg goed is geweest; procedures zijn volgens de geldende richtlijnen uitgevoerd. De gevolgen voor de patiënt kunnen mild tot zeer ernstig zijn. Zo is een longbloeding na een punctie die lege artis is uitgevoerd een complicatie. Een incident is een onbedoelde gebeurtenis tijdens een zorgproces waarbij de kwaliteit van zorg niet goed is geweest, bijvoorbeeld een rash bij een bekende antibiotica-allergie. Een calamiteit is een onverwachte gebeurtenis waarbij de kwaliteit van zorg niet goed was én waarbij de gevolgen voor de patiënt ernstig waren. Bijvoorbeeld een longbloeding bij een punctie waarbij de antistolling niet gestaakt was. De verschillen tussen complicatie, incident en calamiteit zijn hieronder schematisch weergegeven. Registratie van onverwachte gebeurtenissen vindt plaats in verschillende systemen. De methode voor een complicatieregistratie wordt bepaald door de beroepsvereniging, terwijl de regels voor de incident- en calamiteitenregistratie door de IGJ opgesteld worden. Veel ziekenhuizen hebben daardoor wel een specifiek beleid voor incidenten en calamiteiten (bijvoorbeeld VIM), maar niet voor complicaties. Terwijl ook van complicaties geleerd kan worden.

Figuur 1 - Wat is een incident, calamiteit en complicatie?

De complicatieregistratie zoals hij nu is

Op dit moment wordt door de meeste ziekenhuizen een registratiemethode gebruikt waarbij je in een lijst met soorten complicaties moet zoeken welke het beste overeenkomt met de complicatie die je wilt registreren. Daarna volgen meerdere keuzemogelijkheden over de situatie, de ernst en antistolling. De praktijk leert ons dat het vaak nog niet mogelijk is om de gevolgen in te schatten en ook is het lastig om te oordelen of iets ernstig is of niet. Daarnaast is de manier van registeren vaak omslachtig en tijdrovend, wat het registeren van een complicatie niet aantrekkelijker maakt. Ook het onderscheid maken tussen een complicatie of een incident blijkt niet altijd makkelijk.

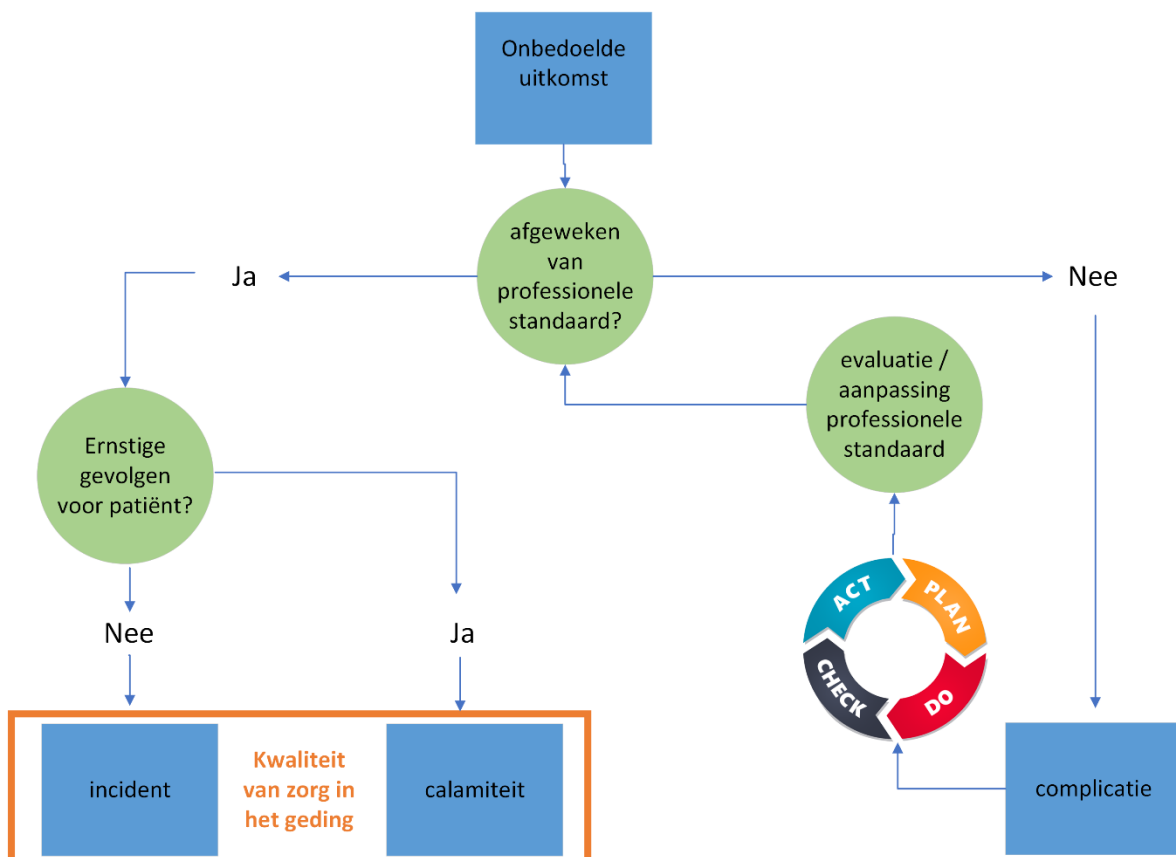
Vernieuwde registratie

De nieuwe complicatieregistratie is sterk vereenvoudigd, met als doel invullen eenvoudig en snel te maken (zie figuur 2). Een complicatie kan worden weergegeven als open tekst, zodat beschrijving van het gebeurde goed mogelijk is. Er wordt vervolgens aangegeven of er sprake is van een incident, calamiteit of complicatie. Alleen wanneer sprake is van een complicatie, worden aanvullende gegevens ingevuld: medicatie, interventie of overig. Vervolgens is er keuze uit een klein aantal subcategorieën. Tenslotte kan worden aangegeven of de complicatie besproken moet worden op de bespreking.

Onverwachte gebeurtenis	Toelichting gebeurtenis	Type gebeurtenis	Complicatie betreft	Type	Bespreken?
<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Nee 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Open tekst</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Calamiteit • Incident • Complicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Medicatie • Interventie • Overig 	<ul style="list-style-type: none"> • Medicatie: <ul style="list-style-type: none"> • Toedienen • Voorschrijven • (Antistolling) • Overig • Interventie: <ul style="list-style-type: none"> • Bloeding • Pneumothorax • Overig 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Nee

Figuur 2 - schematische weergave van de nieuwe complicatieregistratie

Wanneer het lastig blijkt om onderscheid te maken tussen een incident of een complicatie, dan moet afgevraagd worden of er afgeweken is van de professionele standaard. Zo niet, dan is er sprake van een complicatie. Indien bij de evaluatie blijkt dat er wel anders gehandeld is dan de standaard, of dat de standaard die is aangehouden een verouderd en niet meer kloppend protocol is bijvoorbeeld, kan de melding alsnog omgezet worden in een incident. Zie de flowchart in figuur 3.

Welke complicaties registreren we?

Wanneer is een complicatie een complicatie? De werkgroep stelt voor om in ieder geval die complicaties te registreren die door de betrokken medisch specialist(en) als relevant wordt beschouwd. Dit kan bijvoorbeeld in een complicatiebespreking worden besloten.

Daarnaast worden complicaties geregistreerd die een consequentie hebben voor de patiënt:

- leidend tot verlenging van opnameduur
- leidend tot start van nieuwe behandeling of nieuwe medicatieverstrekking
- leidend tot een interventie die eerder niet gepland was

Het is voldoende om complicaties binnen het eigen vakgebied te registreren. Het is te overwegen om, in overleg met andere betrokken vakgroepen, ook complicaties te registreren die raken aan longgeneeskundige zorg (bijvoorbeeld bloeding door een punctie, wondinfecties na longchirurgie). De precieze afbakening van een dergelijke registratie hiervan is ter bespreking tussen betrokken vakgroepen.

Complicatiebespreking en PDCA-cyclus

Complicatiebespreking

Het is de bedoeling minimaal 4x per jaar een bespreking van complicaties te organiseren. Tijdens deze bespreking worden in ieder geval de ernstige complicaties besproken. Van de overige complicaties kan een selectie gemaakt worden naar inzicht van de vakgroep. Resultaten van de bespreking worden vastgelegd. Minimaal 1x per jaar wordt voor een complicatie een PDCA-cyclus uitgevoerd.

Wat is een PDCA-cyclus?

PDCA staat voor 4 stappen: Plan, Do, Check en Act, die zorgen dat je stap voor stap bezig bent met veranderingen en verbeteringen. Het cyclische karakter zorgt ervoor dat de stappen continue onder de aandacht zijn.

De PDCA-cyclus bestaat uit vier stappen, die hieronder worden toegelicht:

1. Plan: Stel een plan op met de resultaten die je wilt bereiken. Belangrijk is om van tevoren het probleem, en de mogelijke oorzaken goed in kaart te brengen zodat je je plan hierop aan kunt passen.
2. Do: Voer het plan uit. Zorg dat de uitgevoerde activiteiten geregistreerd worden.
3. Check: Vergelijk de behaalde resultaten met de gewenste resultaten. Is de oorzaak van het probleem gevonden en/of is het probleem opgelost?
4. Act: Als de gedane maatregelen niet hebben geleid tot de gewenste resultaten, stel de maatregelen/activiteiten dan bij en begin weer opnieuw bij stap 1 (maar maak een nieuw plan).

De praktijk leert dat het vaak lastig is om de PDCA-cyclus toe te passen omdat de cyclus na het plannen en uitvoeren (stappen 1 en 2) niet wordt afgemaakt. Om tot succesvolle en blijvende verbeteringen te komen is het echter essentieel dat alle stappen van de cyclus gevolgd worden. Zorg daarom ook voor een goede evaluatie (stap 3) en stuur bij indien nodig (stap 4).

Toelichting complicatiebespreking – PDCA-cyclus

Bijlage 1 bevat een schematische weergave van een PDCA-cyclus, deze kan gebruikt worden tijdens de complicatiebespreking.

Achtergrond:

Geef een beschrijving van de complicatie en de achtergrond van het probleem. Beschrijf hoe het proces zou moeten lopen. Denk daarbij na over de afbakening van het proces. Waar begint het en waar eindigt het?

Probleemstelling

Formuleer het probleem, denk hierbij aan onderstaande zaken:

- Sinds wanneer is het een probleem?
- Wat is het effect van het probleem?
- Vanaf welk punt in het proces is het probleem zichtbaar?
- Wanneer treedt het probleem niet op?
- Wat zie / hoor / voel je tijdens het optreden van het probleem?
- Wat kenmerkt het probleem nog meer?

Kernoorzaak analyse – Uitvoering

Laat in een schema de analyse van de complicatie en de resultaten hiervan zien. Focus de tegenmaatregelen op oorzaken die als 'waarschijnlijk' uit de analyse komen. Probeer voor zoveel mogelijk oorzaken de analyse uit te voeren. Het heft de voorkeur om geen blauwe oorzaken over te houden (waarvoor de analyse nog uitgevoerd moet worden). Bij de categorieën kan gedacht worden aan de Omgeving/Methode/Middelen/Organisatie, maar deze kunnen ook zeker gewijzigd worden.

Tegenmaatregelen

Vul de tabel in het PDCA-formulier in. Gebruik onderstaande tabel als handleiding:

Beschrijving	Datum gereed
P (Plan): beschrijf actie om kernoorzaak weg te nemen.	
D (Do): voer de actie uit (hoe is dit gedaan?)	
C (Check): check het effect van de actie (beschrijf het effect)	
A (Act): stuur bij of borg de oplossing (is bijsturen nodig?)	

Controleer het effect van de tegenmaatregelen

Check of de tegenmaatregel geslaagd of gefaald is. Indien gefaald, geef dan een reden waarom de maatregel niet gewerkt heeft (indien een reden gegeven kan worden). Dit maakt het proces inzichtelijker en geeft richting aan een eventuele nieuwe tegenmaatregel.

Bijsturen en borgen

Dit wordt gedaan door het team. Als het nodig is om een nieuwe maatregel(en) te testen, start dan een nieuw PDCA-formulier en bouw een dossier op van geprobeerde maatregelen

Praktisch registeren van complicaties in HiX

Waar registreer ik in HiX?

In HiX is in de bovenste balk bij de “+” de keuze ‘Complicaties’ te vinden. Ook kan in de status zelf het woord “complicatie” getypt worden, dan verschijnt de keuze “complicatie registeren”. Onderstaand venster wordt geopend.

Toevoegen Complicatie	
Datum	21-06-2022 LON Longarts, L.
Codelijst	LON Complicaties
Complicatie	Interventie: pneumothorax
Ernst	herstel na (re)operatie
Antistolling	
Abstineren	
Obductie	
Doodsoorzaak	
Restklachten	
Herbeoordelen	☐ Als ernst en restklachten nog niet geheel duidelijk zijn
Gerelateerd aan	Opnames Opname (Ontslagen) test + Tokenberg, M. van der - Opnamelocatie: - A3 / 103 / 1 + 10-2-2022 10:00 - 20-2-2022 11:50
Opmerking	
Geaccordeerd	☒ Door arts beoordeeld als zijnde terecht geregistreerd

Figuur 4 – Toevoegen complicatie in HiX

Hoe registreer ik in HiX?

Er dient een keuze gemaakt te worden in welke categorie de melding valt. De codelijst van de long complicaties is vereenvoudigd naar de categorieën: medicatie, interventie en overig. Daarna wordt een inschatting van de ernst gevraagd en of de melding betrekking heeft op de antistolling. In het open veld dient de omschrijving van de gebeurtenis vermeld te worden. Daarna kan de melding verstuurd worden.

Complicatiebespreking in HiX

Welke overzichten zijn er voor de complicatiebespreking?

In HiX bestaat een zogenaamde Suite waarin de geregistreerde complicaties staan opgeslagen. Hierin kan een complicatielijst op basis van de “ernst” gegenereerd worden. Deze lijst kan als leidraad dienen tijdens de complicatiebespreking. Tijdens deze bespreking wordt de melding geopend door er dubbel op te klikken (zie figuur 5).

Hoe registreer ik de complicatiebespreking en actiepunten?

Bij het openen van de melding komt onderstaand scherm tevoorschijn (zie figuur 6). De aanwezigen worden vermeld, en besloten wordt of de melding behoort tot een complicatie, incident dan wel calamiteit. Indien er niet sprake blijkt van een complicatie, zal de melding doorgezet moeten worden naar de VIM-commissie van de betreffende afdeling, waarvoor een ander registratiesysteem geldt. Indien inderdaad sprake is van een complicatie, moet nagedacht worden over de oorzaak. Bij bijvoorbeeld een pneumothorax na een CT-geleide punctie, is de punctie (dus een interventie) oorzaak van de pneumothorax. Vervolgens komt de vraag of deze vermijdbaar was. In dit geval niet: het is een procedure gerelateerde complicatie. Vervolgens moet gecontroleerd worden of de patiënt op de hoogte was van het risico: ‘informed consent’. Indien dit het geval was, dan kan de melding worden gesloten. Indien geen informed consent verkregen is, kan dit leiden tot een actiepunt, bijvoorbeeld. aanpassen van folder of notitie in status met kopje ‘informed consent’ standaard en verplicht maken.

Complicatiebespreking (Suite)

Standaard

Datum 23-03-2022 t/m 21-06-2022 Ernst 0 t/m 9 Geaccordeerd Codelijst Afgehandeld Specialisme

Behandelcode (opnames) Behandelcode (operatie)

Gebruikersinformatie

Overzicht toont in eerste instantie alle geregistreerde complicaties:
 - die geaccordeerd zijn
 - die nog niet afgehandeld zijn.
 Gefilterd op specialisme en locatie (instantie werkzaam) van de ingelogde gebruiker.

Let op: het overzicht toont alleen resultaat als het filter 'Ernst' is ingevuld.

Als complicaties aan opnames worden gekoppeld, dan kan met het filterveld 'Behandelcode (opnames)' gezocht worden naar complicaties bij opnames met een specifieke behandelcode; als complicaties aan operaties worden gekoppeld gebruik dan het filterveld 'Behandelcode (operaties)'.

☒ Geacc.	Datum	Patientnummer	Patientnaam	Geboortedatum	M/V	Complicatie	Ernst	Obductie	Bestemming opn.	Registrerend arts	Actiehouder	Actiepunten	Afgehandeld	Gekoppeld aan	Ernst omschrijving	Conclusie
☐	✓ 21-6-20...	336	Kruiter, C. de	19-8-1997	V	Interventie: pneumothorax 2			B	Longarts, L.			-	Opname (Ontslagen) test... herstel na (re)opera...		

Verlag complicatiebespreking

> Standaard overzicht voor patientstatus

K < 1 van de 1 > > I 10 per pagina

Alles openen Alles sluiten Complicatie... (Suite) Wijzigen Verwijderen Afdrukken Cumulatieve weergave Overige acties Sluiten

Figuur 5- Openingscherm van Complicatiebespreking (Suite) in HiX

Toevoegen Complicatiebespreking (Suite) Definitief

Auteur: Longarts (21-6-2022 16:25)

Complicatie gegevens uit registratie

- Datum: 21-06-2022
- Omschrijving complicatie: Interventie: pneumothorax
- Ernst: herstel na (re)operatie
- Antistolling
- Opmerkingen

Complicatiebespreking

- Datum bespreking: 21-06-2022
- Aanwezig
- Type:
 - Complicatie
 - Incident
 - Calamiteit
- Complicatie waarschijnlijk gevolg van:
 - Primaire ziekte
 - Chirurgische interventie
 - Co-morbiditeit
 - Overig handelen
- Complicatie achteraf vermijdbaar door:
 - Indicatiestelling
 - Uitvoering
 - Management
 - Voorzorg
 - Nazorg
 - Niet vermijdbaar
- Les:
 - Complicatie leert ons een les
 - Niet van toepassing: procedure gerelateerde complicatie
- Blijkt uit statusvoering dat patient op de hoogte was van het risico?
 - Ja
 - Nee
- Conclusie complicatiebespreking
- Actiepunten
- Actiehouder
- Datum terugkoppeling: 05-07-2022
- Bevindingen besproken met patiënt/familie:
 - Ja
 - Nee
- Afgehandeld:

Detail Stand. antw. beheren Antwoord wissen Markering wissen Antedateren Opslaan Overige acties Opslaan en sluiten Sluiten

Figuur 6 – Registratie van de complicatiebespreking in HiX

Praktisch registreren van complicaties in Epic

Waar registreer ik in Epic?

De registratie binnen Epic vindt plaats via de probleemlijst. Hier dient het probleem 'Complicatieregistratie Longziekten' te worden aangemaakt, voor elke complicatie een nieuw probleem (Figuur 7).

Nieuw probleem

Probleem: Diagnoseref.

Weergave:

Prioriteit: Geconstat.: Chronisch

Klasse: Gesloten: Delen met patiënt

Overzicht:

Figuur 7 - Registratie nieuw probleem in Epic

Hoe registreer ik in Epic?

Het complicatieformulier (figuur 9) is gekoppeld aan het probleem en kan hier worden ingevuld. Dit kan direct bij het aanmaken van het probleem worden geopend (via de knop onderaan naast Accepteren, Figuur 7), dan wel op een later moment vanuit de probleemlijst (Figuur 8).

Probleemlijst

Diagnosereferentie

Diagnose	Prioriteit	Geconstateerd	Delen met pat.
Comppl Reg Longgeneeskunde	Hoog	27-7-2022	☐

Bezoek:

Chronisch:

Bijgewerkt: 27-07-2022 Gijtenbeek, R.G.P.

Geen open DBC-zorgtrajecten voor dit probleem.

Figuur 8 - Overzicht openen vanuit de probleemlijst in Epic

MCI Complicatie Long Versie 2021

Datum gebeurtenis

Toelichting gebeurtenis

Type

Betreft

Ernst

Melding (VIM)

Bespreken?

Eventueel voor de complicatiebespreking:

Actiepunten

Actiehouder

Datum herbespreken

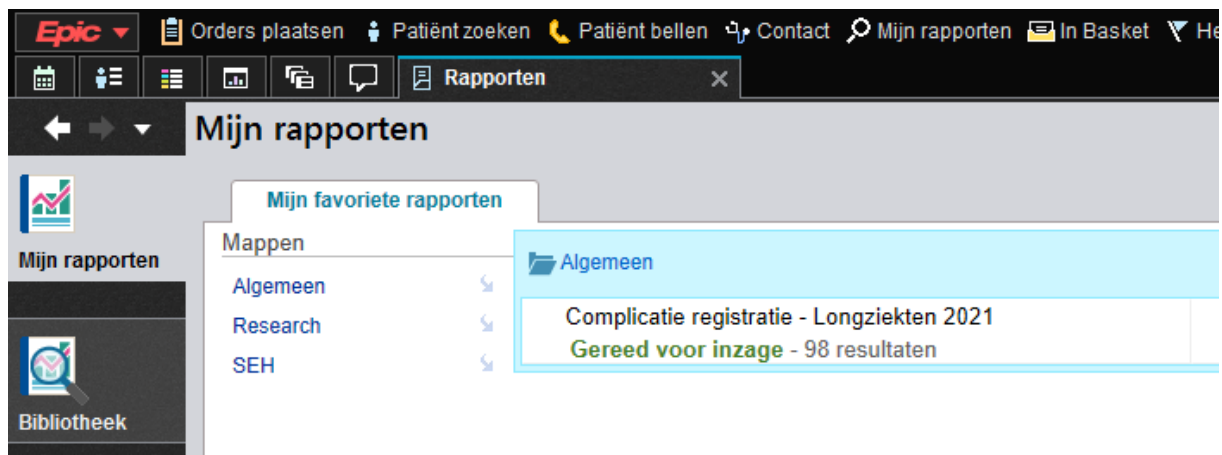
Figuur 9 - Smartform complicatieregistratie Epic

Complicatiebespreking in Epic

Welke overzichten zijn er voor complicatiebespreking?

In Epic kan je via 'Mijn rapporten', het rapport "Complicatieregistratie – Longziekten 2021" vinden (Figuur 10). Mocht je deze niet direct hier zien, kan je hem in de Bibliotheek opzoeken en met de gele ster favoriet maken, om hem de volgende keer makkelijk terug te kunnen vinden.

Hierin kan een complicatielijst gegenereerd worden (Figuur 11). Deze lijst kan als leidraad dienen tijdens te complicatie registratie. Onder tabblad 'Verkennen' kan de beschikbare data eventueel grafisch worden weergegeven. Afhankelijk van lokale systeeminstellingen kan de data ook geëxporteerd worden.

Figuur 10 - Rapportoverzicht Epic

Hoe registreer ik de complicatiebespreking en actiepunten?

Bij het openen van het rapport komt het overzicht tevoorschijn (zie figuur 11) en kan worden gefilterd op bijvoorbeeld ernst of datum. Het registratieformulier kan worden opgeroepen en bewerkt door op de knop 'LONG 2021' te drukken. Hier kunnen vervolgens actiepunten, actiehouder en datum van herbespreking worden ingevoerd, en kan de status van 'Niet beoordeeld' worden aangepast naar 'Beoordeeld'.

← →

Complicatie registratie - Longziekten 2021 [4813] op wo 27-7-2022 15:07

LONG 2021 Comp Reg Dossier Probleemlijst + Aan lijst toevoegen Intern bericht verzenden Researchstudies

Detaillijst - oorspr...

Gedetailleerde lijst Verkennen Totaal

Filteren

Rapport opnieuw uitvoeren Selectie vernieuwen Alles select.

Patiënt	MDN	Leeftijd	Geslacht	Invoerdatum complicatie	Datum	Toelichting	Type	Betreft	Ernst	Beoordelin	Beoordelin	Actiepunt	Actiehoude	Herbespreken datum
Bedsideje, Klaasje	2000084	39 jr.	Vrouw	27-06-2022	27-6-2022	Test gbeurtenis	Incident	Medicatie	3B - onherstelbare schade of functieverlies	Niet beoordeelt		geen	ik	30-6-2022
Vitest.Yoshi	2000004	45 jr.	Vrouw	27-06-2022	27-6-2022	test	Complicatie	Interventie	1A - herstel na niet-invasieve behandeling, bijv. medicatie, fysiotherapie	Niet beoordeelt		ewrewrewr	rewrewr	27-6-2022

Figuur 11 - Complicatie overzicht Epic

Helpdesk

Deze handleiding is terug te vinden op de website van de NVALT:

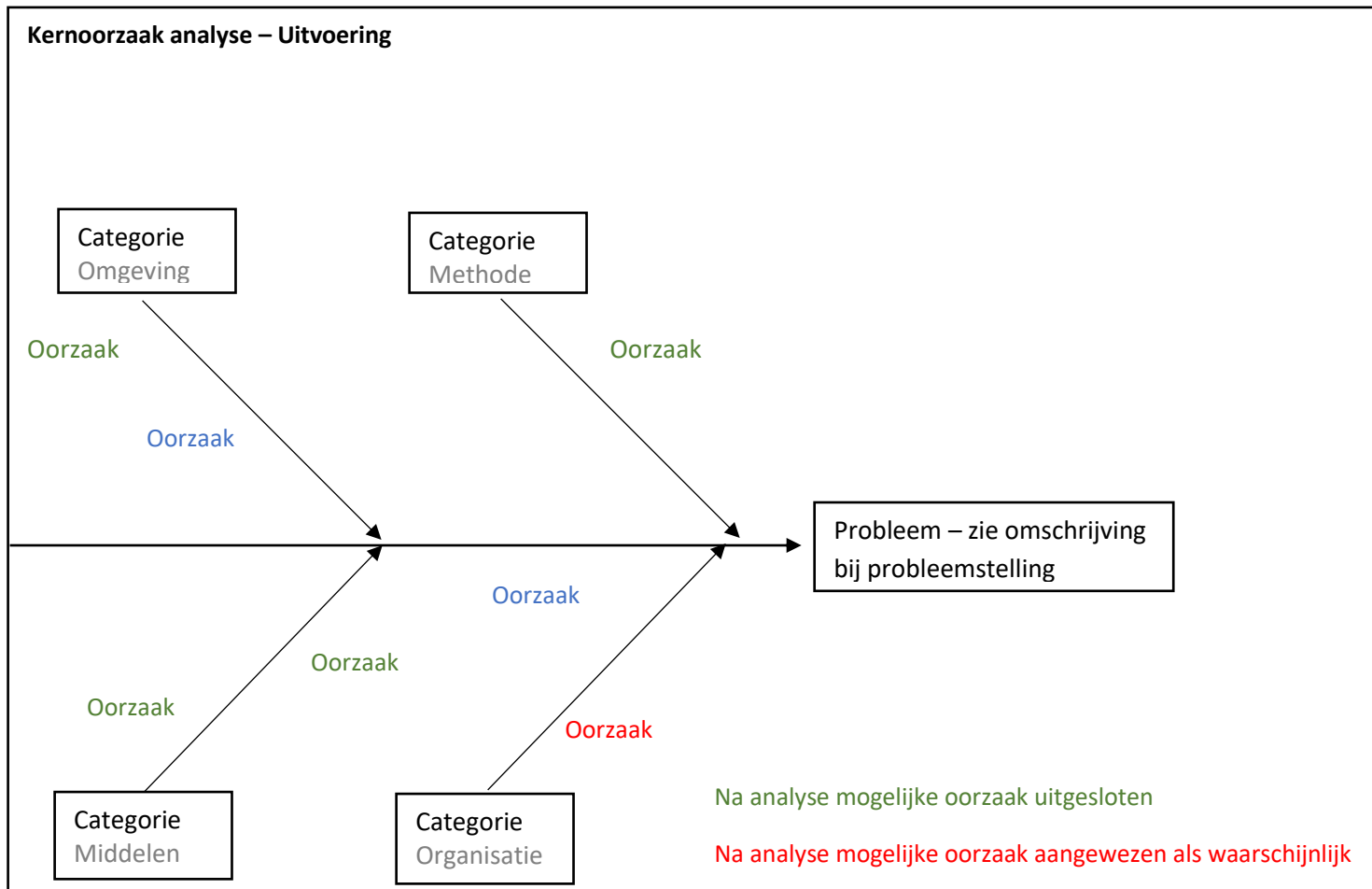
<https://www.nvalt.nl/kwaliteit/complicatieregistratie>

Voor vragen, opmerkingen of feedback staat op de website een contactformulier.

Datum complicatiebespreking/start PDCA-cyclus	
---	--

Achtergrond

Probleemstelling

Tegenmaatregelen

1; naam trekker:

Beschrijving	Datum gereed
P:	
D	
C:	
A:	

2; naam trekker:

P:	
D	
C:	
A:	

3; naam trekker:

P:	
D	
C:	
A:	

Controleer het effect van de tegenmaatregelen

Tegenmaatregel	Geslaagd (v)/gefaald (x)	Indien gefaald; reden:
1		
2		
3		

Bijsturen en borgen

Bijsturen:

Indien boven een “x” is ingevuld, review de tegenmaatregelen en bepaal indien nodig een nieuwe maatregel.

PDCA-cyclus afgesloten en gearhiveerd op datum